

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
103 33 Stockholm

Stockholm
2024-11-21

Vår referens
Diana Vasiliou

Dnr
U2024/01169

Remissyttrande

Betänkandet *Offentlighetsprincipen eller insynslag – Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet* (SOU 2024:28) och den kompletterande promemorian *Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet*

Företagarna har getts möjlighet att inge remissyttrande om det angivna betänkandet och promemorian. Här följer våra synpunkter.

Förslaget i korthet

I det remitterade betänkandet föreslås att offentlighetsprincipen, så som den kommer till uttryck i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter, i tillämpliga delar också ska gälla handlingar hos huvudmän för fristående skolor, förskolor och fritidshem, privat anordnad komvux samt utbildning i folkhögskolor som motsvarar komvux i sfi. De privata aktörerna ska jämföras med myndigheter vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen. Som alternativ till en fullt ut införd offentlighetsprincip, lägger kommittén också fram ett förslag om en insynsprincip, som skulle innebära att allmänhetens insyn begränsas till vissa specifika handlingar, att huvudmän inte behöver lämna ut handlingar med vissa uppgifter, samt vissa andra regler avseende tillsyn, bevarande av handlingar och avgifter för att lämna ut handlingar. Förslaget om insynsprincip presenteras i två versioner. I den ena anges i lag vilka handlingar som allmänheten har rätt till insyn i (vilket gör att inget diarium behöver föras), medan en motsvarande lista över handlingar inte finns i den andra versionen.

I betänkandet föreslås lagändringarna träda i kraft 1 juli 2026.

Som komplement till kommitténs förslag har Utbildningsdepartementet remitterat en promemoria med förslag till modifieringar av förslagen om offentlighetsprincip eller insynsprincip. I promemorian föreslås lättnadsregler från offentlighetsprincipen, motsvarande kommittéförslaget om insynslag, för mindre enskilda huvudmän. Mindre huvudmän definieras i promemorian som huvudmän som har högst två enheter, som kan vara förskoleenheter, skolenheter eller fristående fritidshem, eller som ingår i en koncern där koncernföretagen sammantaget är godkända som huvudman inom skolväsendet för högst två sådana enheter.

Företagarnas inställning

Företagarna anser att ett införande av offentlighetsprincipen vore orimligt betungande för enskilda huvudmän i utbildningsväsendet. Såväl kostnader för personal och rådgivning som den ökade administrativa bördan innebär att resurser behöver tas från utbildnings- och barnomsorgsverksamheten. Offentlighetsprincipen, som har sin grund i medborgares insyn i myndigheters verksamhet, är illa anpassad för enskilda huvudmän. Även med sådana lättnadsregler som föreslås i den remitterade promemorian skulle alltså förslaget innebära betydande kostnader

som inte går att motivera ur proportionalitetsperspektiv. Företagarna avstyrker därför förslaget om införande av offentlighetsprincipen, även med lättnadsregler.

I betänkandet läggs förslag fram på två olika modeller om insynsprincip, där författningsförslaget innefattar en specificerad lista över handlingar som den enskilde huvudmannen ska ge allmänheten tillgång till. Denna insynslag skulle vara mindre betungande än en tillämpning av offentlighetsprincipen för enskilda huvudmän, men även förslaget till insynslag skulle bära med sig kännbara kostnader. Så som konstateras i betänkandets konsekvensanalys har det till utredningen framförts att insynslagen skulle riskera få påtagliga konsekvenser för aktörer som bedriver verksamhet av begränsad omfattning, vilket skulle vara till nackdel i konkurrenshänseende, och att de ökade kostnaderna skulle medföra att vissa aktörer skulle kunna bli tvungna att lägga ner sin verksamhet eller sälja den till större företag.

God tillgång till information är viktigt för barn, elever och familjer vid val av förskola och skola. Mycket information finns redan i dag tillgänglig och skulle kunna presenteras i översiktlig och jämförbar form av ansvariga kommuner och myndigheter. Det är av utredningen inte tydligt hur stort problemet med brist på information är vid val av skola eller förskola (samt privat anordnad komvux) är i dag. Det blir därför svårt att avgöra huruvida förslaget till insynslag är proportionerligt sett till de eventuella problem en sådan lag skulle syfta till att lösa.

Om förslaget till insynslag införs, är det av kostnads- och förutsebarhetsskäl att föredra att en specificerad lista över berörda handlingar anges i lagstiftningen.

Företagarna anser också att enskilda huvudmän bör få finansiell kompensation för de ökade kostnaderna som införande av en insynslag innebär. Om så inte sker, kommer dessa kostnader behöva täckas med medel som är avsedda för kärnverksamheten; det är inte rimligt att anta att de ökade kostnaderna kan täckas av det befintliga påslaget på grundbeloppet som avser administrativa kostnader. Kompensation kan ges genom särskilda statsbidrag och statligt eller kommunalt finansierade utbildningsinsatser om relevant juridik, dokumenthantering och andra tillkommande aspekter.

Diana Vasiliou
Utbildningsexpert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna